

sok és a kitértek ügyében. Az alkut a primás gerecsei nyári lakában július 8-án dolgozták ki. E szerint Sztójay hozzájárult ahhoz, hogy a kitértek saját szervezetet hozzanak létre, a budapesti zsidók deportálását pedig elhalasztották. Sietett hozzátenni, hogy amennyiben a deportálásokat újból megkezdik, a kitértek mentességet fognak élvezni.¹⁵⁰

Ekkorra a vidéki deportálások természetesen már befejeződtek, s maga a kormányzó is – a nagy bel- és elsősorban külföldi nyomás hatására – úgy döntött, hogy a deportálás nem folytatódhat. A Serédi–Sztójay-meg egyezés híre kiszivárgott, és a budapesti zsidók között a kitérés újabb hullámát indította el, amit a náci meg akartak előzni, illetve érvénytelennek akartak tekinteni a zsidósággal való leszámolás során.

A zsidó származású keresztények külön szervezetének létrehozását azok is szorgalmazták, akik felismerték a fokozódó feszültséget kitértek és zsidók, valamint vezetőik között. A Zsidó Tanács vezetését és apparátusát természetesen jobban foglalkoztatták a vallásukhoz ragaszkodó zsidók, mint a kitértek problémái, akiknek viszont sokkal több védelmezőjük akadt a keresztények között. A két üldözött csoport közötti feszültség kezdett elviselhetetlenné válni, Török óriási erőfeszítései ellenére, aki a maga módján mindkét csoportnak segíteni akart. E feszültségek tükröződtek Éliás József lelkésznek, a Jó Pásztor Misszió vezetőjének május 24-én, a tömeges deportálás megkezdése után kilenc nappal Törökhöz írt levelében:

Református egyházunk felfogása az, és ebben valamennyi keresztény egyház megegyezik, hogy a pásztorlása alá tartozó zsidó származású egyháztagok semmiféle vonatkozásban ne kerüljenek egy másik felekezetnek, ez esetben az izraelita hitközösségnek intézkedési joghatósága alá. Azzal a kéréssel fordulunk a magyar királyi kormányhoz, hogy keresztény vallású, zsidó származású egyháztagok ügyeinek intézésére külön bizottságot hívjon létre, vagy kormánybiztost nevezzen ki az egyházak vezetőinek javaslata alapján. Mi tehát semmiképpen nem nyugodhatunk abba bele, hogy olyan szerv intézkedjék a mi egyházunk tagjai felett, amelyik jelentős részben az izraelita hitközösség tagjaiból áll. Az arányszám és a magyarországi bevett történelmi egyházak jelentősége szerint is méltánytalan az, hogy a kilenc jelenlegi intézőbizottsági tag között csak egy keresztény vallású van, de ha mind a három történelmi keresztény egyháznak (katolikus, református, evangélikus) ott volna a képviselője – amely szám (3) minimálisnak mondható –, akkor sem egyezhetnénk abba bele, hogy egy izraelita többségű hatóság intézkedjék a keresztény vallásúak felett. Mindaddig azonban, amíg az egyházak kívánságai megvalósulhatnak, azt a helyzetet vesszük alapul – már a törvénytiszteletünknel fogva is –, amelyet a Belügyminiszter úr Önagyméltóságának rendelete állapított meg akkor, amikor Szerkesztő Urat a kilenc tagú intézőbizottság tagjává nevezte ki. Mi tehát – amíg nem jön más megoldás – támogatni fogjuk Szerkesztő Urat nehéz munkájában, de kérjük és elvárjuk, hogy szempontjainkat – és így a keresztény egyházban lévő zsidó származású egyének szempontjait is – fel-